

Z PRADZIEJÓW ZIEMI LEGNICKIEJ - GRODZISKO W MIERCZYCACH

(...) Obok osad otwartych (w sensie dzisiejszych wsi) na skutek pogłębiającego się zróżnicowania majątkowego powstają duże osady obronne, otoczone nieraz potężnymi wałami skonstruowanymi z drewna i ziemi, w celu ochrony posiadanych dóbr przez możliwe rody. Jedną z takich szeroko znanych osad obronnych znajduje się w Biskupinie (woj. poznańskie). Na terenie pow. Legnica jak dotychczas do pewnie stwierdzonych osad obronnych kultury łóżyckiej należy osada położona koło wsi Mierczyce i Kunice. (...)

Osada obronna w Mierzcycach, w której pobliżu istnieje także cmentarzysko, należy do względnie dobrze zachowanych tego typu obiektów na Śląsku. Rozsypisko wału ma szerokość około 14 m, a wysokość jego dochodzi do 2 m. Pierwotna szerokość nie przekraczała zapewne kilku metrów, podobnie jak i wysokość. Po przeszło tysiącletniej przerwie osadniczej na resztkach starej osady wzniesiono już w nowych stosunkach społecznych umocnienia innego typu, po których zachowały się zwęglone belki i słupy. Z górnej części wału pozostał jedynie popiół i węgiel drzewny w postaci „płaszczka” przykrywającego „nie strawioną” przez pożar dolną część wału. (...)

Wielkie przemiany w życiu mieszkańców ziemi legnickiej, jak i całego Śląska przyniósł następny okres epoki żelaza, obejmujący ostatnie cztery wieki p.n.e. Zmiany te zaznaczyły się szczególnie wyraźnie w drugiej połowie tego okresu, tj. w II i I w p.n.e.

Wówczas to ludność miejscowa opanowała ostatecznie technikę wytopu żelaza z rud darniowych. Istnieją podstawy do przypuszczeń, że w tym też czasie hutnictwo i kowalstwo stały się wyspecjalizowanymi zajęciami wydzielonymi z gospodarki naturalnej. (...)

Wszystkie wymienione zjawiska spowodowały, że w I w. p.n.e. na terenie całej prawie Polski pojawiła się („) nowa jednolita kultura nazwana przez badaczy kulturą grobów jamowych (...) (tzn. takich, do których wsypywano resztki kości po spaleniu zmarłego na stosie, a naczynia rytualnie tłuczono i wrzucano do jamy tylko skorupy, przedmioty żelazne zaś gięto lub łamano). (...)

Na terenie ziemi legnickiej znamy dotąd ślady osad z omawianego okresu w Bobrowie, Gądkowie, Granowcu, Kawicach, Kępach, Mierzcycach, Słupie, Wądrożu Wielkim, Złotnikach, Święccu i Legnickim Polu, cmentarzyska zaś w Kawicach, Kępach, Legnicy, Mierzcycach i Rębienicy. (...)

Na naszym terenie resztki osad znane są w Gniewomierzu, Granowcu, Koskowicach, Mierzcycach, Pawłowicach Wielkich, Prochowicach, Wądrożu Małym i Wądrożu Wielkim. Najlepiej dotąd zbadana jest osada w Mierzcycach, pochodząca z IV w. Odkryto tu kilka domostw mieszkalnych i budynków gospodarczych. Domy były przeważnie jednoizbowe i miały kształt prostokątny lub kwadratowy, nie zawsze regularny. Ich długość rzadko przekraczała 5 m; najczęściej były mniejsze. Budowano je w konstrukcji słupowej. Ściany złożone były z poziomo układanych półokrągłaków wpuszczonych w słupy lub wyplatane wikliną i obrzucone gliną. (...)

Następny okres w dziejach Śląska (...), podobnie jak i w całej Polsce, otrzymał w nauce nazwę wczesnośredniowiecznego (od około początku VI do około połowy XIII w.).

Znane nam dotychczas stanowiska archeologiczne z tego czasu w liczbie ponad 40 reprezentują jedynie część punktów osadniczych. W toku przyszłych badań zostaną niewątpliwie ujawnione nowe zespoły, o czym mogą świadczyć wyniki prac 1959 i 1960 r. Do najpełniej zbadanych (dzięki pomocy finansowej Prezydium MRN w Legnicy) stanowisk należą grodziska w Legnicy i Mierzcycach.

(...) Osady wiejskie (z całego Śląska znamy ich kilkaset) składały się z kilku lub kilkunastu naziemnych domów zbudowanych z drewna. (...) Oprócz osad otwartych z wczesnego średniowiecza zachowało się do naszych czasów na omawianym terenie kilkanaście grodzisk. Terminem tym określamy zachowane do dziś resztki dawnych grodów. Gród jest to miejsce sztucznie umocnione w celach obronnych. W terenie przedstawiają się one obecnie często w postaci dość dużych nasypów ziemnych, otoczonych wałem i fosą, lub małych stożkowatych kopców. Odkryto je w. m. in. w następujących miejscowościach: Legnicy, Mierzycach, Dobrzejowie, Duninie, Kawicach, Krajowie, Krotoszycach i Mierzowicach. Ze względu na chronologię urządzenia obronne można podzielić na trzy grupy. Do pierwszej zaliczamy te, które powstały przed w. X. Należą do nich m. in. Grodziska w Mierzycach i Krajowie, które metryką mogą sięgać VIII-IX w.

Zdjęcie grodziska z 1962 r.

(...) Grody wczesnośredniowieczne miały najczęściej kształt zbliżony do koła. Budowano je w miejscach z reguły trudno dostępnych, a więc nad rzekami lub w ich rozwidleniach, wśród bagnistych łąk oraz na wzniesieniach. Dogodne warunki naturalne uzupełniały i podnosiły walory obronne grodu.

Konstrukcja wału grodziska w Mierzycach różni się od legnickiego tym, że zamiast przekładki zastosowano tu najprawdopodobniej konstrukcję tzw. Skrzyniową, polegającą na budowie z bierwion rodzaju skrzyń. Wnętrze ich wypełniano ziemią. Szerokość wału u podstawy wynosiła około 5 m. Ruiny jego zachowały się do wysokości ponad 2 m. Podobnie jak grodzisko w Krajowie, gród w Mierzycach miał kształt owalny. O kształcie jego zdecydowało naturalne uformowanie szczytu wzniesienia, na którym go posadowiono. Zbieżność pomiędzy naturalnymi cechami terenu a formą w rzucie poziomym tego zabytku nie należy do wyjątkowych na Śląsku, wręcz odwrotnie, jest to regułą. Długość grodziska po osi północny wschód – południowy zachód wynosi około 124 m, po osi zaś północy zachód – południowy wschód około 97 m.

źródło:

Szkice Legnickie, t. I:
pod redakcją Romana Hecka
Z pradziejów ziemi legnickiej
Józef Kaźmierczyk, Zbigniew Trudzik

